

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärge:

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium
otsus
algtekst
10.02.2014
RT I, 14.02.2014, 9

Riigilõivuseaduse § 57 lõike 1 ja lisa 1 (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis) põhiseaduslikkuse kontroll

Vastu võetud 10.02.2014

RIIGIKOHUS

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUM

KOHTUOTSUS

Eesti Vabariigi nimel

Kohtuasja number	3-4-1-65-13
Otsuse kuupäev	10. veebruar 2014
Kohtukoosseis	Eesistuja Priit Pikamäe, liikmed Tõnu Anton, Eerik Kergandberg, Lea Kivi ja Lea Laarmaa
Kohtuasi	Riigilõivuseaduse § 57 lõike 1 ja lisa 1 (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis) põhiseaduslikkuse kontroll osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 191 734 euro 94 senti kuni 223 690 eurot 76 senti tuli hagi esitamisel tasuda riigilõivu 9267 eurot 18 senti
Menetluse alus	Tallinna Ringkonnakohtu 11. detsembri 2013. aasta määrus tsiviilasjas nr 2-12-5393
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

Tunnistada, et riigilõivuseaduse (RT I 2010, 21, 107; RT I 25.06.2012, 3) § 57 lõige 1 ja lisa 1 olid 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis põhiseadusega vastuolus osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 191 734 euro 94 senti kuni 223 690 eurot 76 senti tuli hagi esitamisel tasuda riigilõivu 9267 eurot 18 senti.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Osahing TTK Investeeringud (hageja) esitas 6. veebruaril 2012 Harju Maakohtusse hagi OÜ TARMEKO KV (kostja) vastu, tasudes hagi hinnalt 215 495 eurot riigilõivuseaduse (RLS) § 57 lõike 1 ja lisa 1 alusel riigilõivu 9267 eurot 18 senti (tsiviilasi nr 2-12-5393). Harju Maakohus jättis 25. jaanuari 2013. a otsusega hagi rahuldamata. Hageja esitas 25. veebruaril 2013 Harju Maakohtu otsuse peale apellatsioonkaebuse Tallinna Ringkonnakohtule. Tallinna Ringkonnakohus tühistas 12. detsembri 2013. aasta määrusega tsiviilasjas nr 2-12-5393 Harju Maakohtu 25. jaanuari 2013. a otsuse, kinnitas poolte kompromissi ja lõpetas tsiviilasjas menetluse.

2. Hageja esitas 29. novembril 2013 Tallinna Ringkonnakohtule taotluse tagastada hagiavalduselt enamtasutud riigilõiv ja tunnustada hagiavalduse esitamise ajal kehtinud RLS § 57 lõige 1 ja lisa 1 tasutud riigilõivu osas põhiseadusega vastuolus olevaks.

3. Tallinna Ringkonnakohus rahuldab hageja taotluse 11. detsembri 2013. aasta määrusega. Ringkonnakohus tunnistas põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis kohaldamata 1. jaanuarist 2012 kuni 11. märtsini 2012 kehtinud redaktsioonis RLS § 57 lõike 1 ja lisa 1 osas, milles need nägid ette kohustuse tasuda hagiavalduselt riigilõivu 9267 eurot 18 senti.

4. Riigilõivumäära põhiseaduspärasusele hinnangutandes tugines ringkonnakohus Riigikohtu riigilõivudealasele praktikale. Kohusmääras hagiavalduselt tasumisele kuulunud riigilõivuks 5096 eurot 95 sentija tagastas hagiavalduse esitamisel tasutud riigilõivust 4170 eurot 23 senti. Tallinna Ringkonnakohtu määrus jõudis Riigikohtusse 12. detsembril 2013.

MENETLUSOSALISTE ARVAMUSED

5. Riigikogu põhiseaduskomisjoni arvates on vaidlustatud riigilõivumäär põhiseadusega vastuolus.

6. Hagejaleiab, et kuna Riigikohus on 7. mai 2012. aasta otsusega asjas nr 3-4-1-7-12 tunnistanud põhiseadusegavastuolus olevaks sama lõivusumma apellatsioonkaebuse osas, on ilmselgelt põhiseadusvastane ka sama suur hagiavalduse lõivusumma.

7. Õiguskantslerihinnangul on vaidlusalused sätted asjassepuutuvad. Põhiseaduse (PS) § 15 lõike 1 esimese lause ning §-ga 11 ei ole kooskõlas hagi esitamise ajal kehtinud RLS § 57 lõige 1 ja lisa 1, millealusel tuli tsiviilasjas tasuda vaidlustatud määras lõivu. Õiguskantslerikahtleb ka kohtu määratud hagiavalduse riigilõivu 5096 eurot 95 sentipõhiseadusele vastavuses.

8. Justiitsministri arvates on vaidlustatud sätted põhiseadusegakooskõlas.

KOHALDAMATA JÄETUD SÄTTED

9. Riigilõivuseaduse (RT I 2010, 21, 107; RT I 25.06.2012, 3) § 57 "Hagiavalduse, avalduse ja kaebuse läbivaatamine" lõige 1:

"Hagiavalduse esitamisel tasutakse riigilõivu lähtuvalt hagi hinnast käesoleva seaduse lisa 1 järgi või kindla summaga."

10. Lisa 1 riigilõivuseaduse juurde "Riigilõivu täismäärad avalduse esitamise eest tsiviilkohtumenetluses (eurodes)" (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012) väljavõte:

Tsiviilasja hind kuni, k.a	Riigilõivu täismäär
191 734,94	[---]
223 690,76	9 267,18

KOLLEGIUMI SEISUKOHT

11. Säte, mille põhiseaduspärasust Riigikohus hindab, peab olema vaidluse lahendamisel asjassepuutuv (põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse (PSJKS) § 14 lõige 2).

12. Tallinna Ringkonnakohus tunnistas vaidlusalused riigilõivuseadusesätted põhiseaduse vastaseks ja jättis kohaldamata 11. detsembril 2013. aastamäärusega tsiviilasjas nr 2-12-5393, vaadates läbi ja rahuldades hageja 29. novembri 2013. aasta avaldust tagastada hagiavalduselt enamtasutud riigilõiv ning tunnistada riigilõivumäär põhiseadusvastaseks. Hageja oli esitanud 6. veebruaril 2012 Harju Maakohtule hagiavalduse ja tasunud hagi hinnalt 215 495 eurot riigilõivu 9267 eurot 18 senti.

13. Vaidlustatud riigilõivumäär kehtis 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012. Kolleegium leiab, et hageja avalduselahendamisel Tallinna Ringkonnakohtus olid RLS § 57 lõige 1 ja lisa 1 alates 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis asjassepuutuvad sätted osas, mis nägi ette, et hagiavalduselt üle 191 734 euro 94 senti kuni 223 690 eurot 76 senti tuli hagi esitamisel tasuda riigilõivu 9267 eurot 18 senti.

14. Hagiavalduselt riigilõivu tasumise nõue ja sellemäär riivavad eeskätt PS § 15 lõike 1 esimeses lauses tagatud igapäevaelu põhiõigust pöörduda oma õiguste rikkumise korral kohtu poole. Riigikohus on leidnud, et kõrgest riigilõivumäärast tulenev põhiõiguste riive ei ole olnud menetlusökoonomia ja õigusemõistmise kulude kandmises osalemise eesmärkidesaavutamiseks proportsionaalne (vt nt Riigikohtu üldkogu 6. märtsi 2012. aasta otsus asjas nr 3-2-1-67-11, punktid 27–28).

15. Eelnimetatud põhjendustel on Riigikohust tunnistanud põhiseadusvastaseks vaidlusaluse riigilõivumäära apellatsioonkaebuse osas (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 7. mai 2012. aasta otsus asjas nr 3-4-1-7-12). Samuti on Riigikohus tunnistanud põhiseaduse vastaseks riigilõivuseaduse lisa 1 tabelis vaidlusaluselise riigilõivumäärade vahetult eelnenud ja järgnenud riigilõivud 8308 eurot 51 senti ja 10 225 eurot 86 senti (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 7. mai 2013. aasta otsus asjas nr 3-4-1-11-13 ja 2. mai 2013. aasta otsus asjas nr 3-4-1-9-13).

16. Eelviidatud otsuste õiguslikele põhjendustele tuginedes leiab kolleegium ka praeguses asjas, et tsiviilasjas hinnaga üle 191 734 euro 94 senti kuni 223 690 eurot 76 senti hagiavalduselt tasudatulnud riigilõiv 9267 eurot 18 senti ei ole menetlusökoonomia ja õigusemõistmise kulude kandmises osalemise eesmärkide saavutamiseks proportsionaalne abinõu.

17. Lähtudes eeltoodust ja juhindudes PSJKS § 15 lõike 1 punktist 5, tunnistas Riigikohus, et riigilõivuseaduse (RT I 2010, 21, 107; RT I 25.06.2012, 3) § 57 lõige 1 ja lisa 1 olid 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012

kehtinud redaktsioonis põhiseadusega vastuolusosas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 191 734 euro 94 sendi kuni 223 690 eurot 76 senti tuli hagi esitamisel tasuta riigilõivu 9267 eurot 18 senti.

Priit Pikamäe, Tõnu Anton, Eerik Kergandberg, Lea Kivi, Lea Laarmaa